

De GROOTVADER

Hij verzette zich tegen het kille, onttoverde wetenschappelijke denken, hij bekeldde de consumptiedrift, hij zag het goddelijke en het demonische in de mens, onderzocht de wijsheid uit het Oosten, hij kende reïncarnatie, bij verheerlijkte het eenvoudige leven op het platteland... En dat alles zo'n 200 jaar geleden al. Wie was Johann Wolfgang von Goethe, de man van 'Faust' en van de Kleurenleer? De schrijver wiens bestseller over de liefde honderden geliefden de dood in joeg?

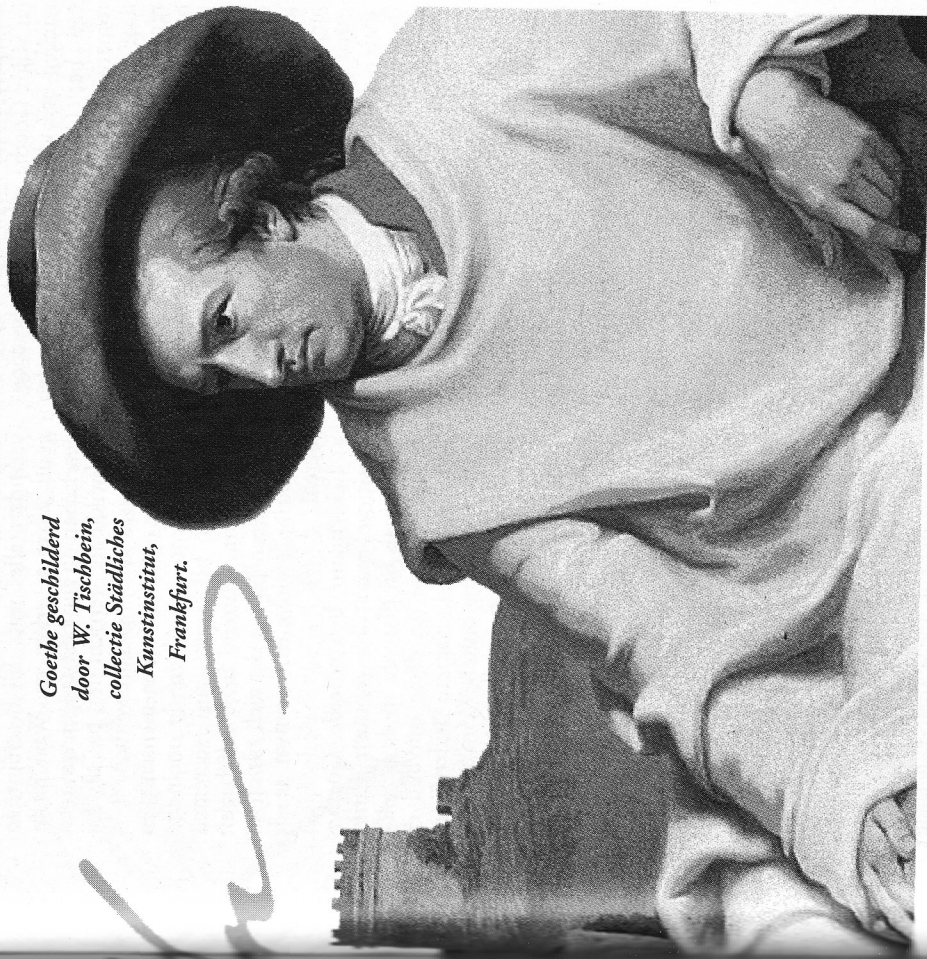
DOOR FRANK FLIPPO

Johann Wolfgang von Goethe werd geboren in augustus 1749, 250 jaar geleden. Zijn welgestelde ouders lieten huisleraren komen die de jonge Goethe onderwezen in onder meer Jiddisch, Hebreeuws, Grieks en Latijn. Een kunstschilder van naam bracht hem de beginselen van het tekenen bij. Zo werd zijn dromende en onderzoekende geest vanaf het begin gevoerd. Op zolder had hij zijn eigen laboratorium waar hij alchemistische experimenten deed en ook een vreemdsoortig altaarje met kaarsen dat hij installeerde voor het raam om 'op mijn eigen manier de natuur te aanbidden' zoals hij dat noemde.

Als student ontmoette hij de dichters uit de *Sturm und Drang* beweging. Die beweging verzette zich tegen het dominante rationalisme van die tijd en maakte zich sterk voor intuïtie en gevoel. De persoonlijkheid moest weer heel worden. Zij ontsakten bij Goethe de vlam van zijn dichterschap en namen hem op in hun kringen door zijn vriendschap met hun grondlegger Johann Gottfried Herder. Goethe trok voor Herder de Elzasser bossen en dor-

van de NEW AGE

Goethe geschilderd
door W. Tischbein,
collectie Städtisches
Kunstinstitut,
Frankfurt.

DE GEUR VAN DE NATUUR

Deze crisis bracht een grote verandering teweeg bij Goethe. "In de beperking toont zich de meester" werd voortaan een geveleugelde uitspraak. Zelfbeheersing werd zijn motto, zich uitend in gebeeldhouwde taal, heldere, compacte strofen en een bijna onvoorstelbare zelfdiscipline. Maar in de lief-

de bleef hij, tot op hoge leeftijd, een Sturm und Dranger. Al dan niet platonische affaires kwamen en gingen, en dik in de zeventig presteerde hij het nog om in een kuuroord een achttienjarig meisje om haar hand te vragen. Haar moeder stak er een stokje voor. De altijd naar verre verren nieuwsgierige literator wendde als een echte

new ager *avant la lettre* zijn blik naar het oosten. In zijn boek 'Die West-Ostliche Divan' komt, indirect, de Perzische dichter Hafiz aan het woord en wijdt Goethe uitgebreide beschouwingen over de wijsheden en waarden van het Oosten. Hij las Chinese romans en merkte toen op dat China haar voortbestaan dankt aan voortdurende matiging. Grote hartstochten ontbraken, maar wel bevatten ze een hoge mate van elegantie, zoals van het meisje met zulke tere en sierlijke voeten dat ze er geen bloem mee kon knakken'. En overal de goudvissen spartelend in de vijvers en de vogels zingend vanaf hun takken. Het sprak hem aan, zoals ook zijn eigen werk van A tot Z is doortrokken van de geur van de natuur.

Hij hield niet van abstracte theoretische vol droge details. Het koudde, analytische denken van de opkomende natuurwetenschap was voor hem een schandelijke vorm van 'onttoveren'.

DE 'GROENE SLANG' LIJKT WEL OP FINDERHORN

In 1775 kreeg Goethe een rijkelijk aanbod van de groothertog van Weimar. Of hij raadsman zou willen worden aan het hof. Goethe nam het aanbod met beide handen aan en bleef de rest van zijn leven in Weimar. Deze betrekking bood Goethe aanzien, een stabiele omgeving en ruime financiële armlag. De ras-individualist Goethe bleek zeer te genieten van het dienen. Maar vaak ook onderging hij gevoelens van de plichtplegingen van het hofleven. In zijn hart was de oud Sturm und Dranger eerder republikein en achtte hij koningen niet verheven boven andere stervelingen. Maar natuurlijk liet hij zich de voordelen graag aanleunen en bovendien hield hij van gezelschap en van gesprekken.

Zijn grootste waarde vond hij echter in alleen zijn. Zoals hij het in zijn

Sprookje van de Groene Slang omschrijft: pas als de oude man en de nacht in gaat, haalt hij zijn magische lamp tevoorschijn. Pas dan verandert alles wat hij beschijnt, in goud, zilver en edelsteen. Waar hij in gezelschap op zijn best aangenaam is en verkwikkend, verricht hij pas als hij alleen is, waarlijk grootse werken.

'Ieder ogenblik in een mensenleven representeert het Al en de oneindigheid' zei hij tegen zijn secretaris Eckermann. 'Zittend in je zelf begint het met een puntje dat zich uitzet tot een kring. Uiteindelijk omvat ie de wereld.'

Eckermann bewonderde Goethes sensitieve maar ook robuuste aardheid. Zoals hij de mens in de bezielden natuur plaatste, in edele eenvoud en stille groetheid. Samen, tijdens een zomerwandeling buiten Weimar, lieten ze de blik dwalen over 'landen die al duizend jaar bebouwd worden. Eenvoud is het behoud van de wereld.'

In Goethes 'Groene Slang' groeien planten die weelderig opspringen uit harde, onvruchtbare bodem, gevoed door 'louter bezetting'.

Puur liefde zet de tuin in leven. Het doet denken aan de magische Schotse tuin van Findhorn, waar in de jaren zestig op barre grond pompoenen en vruchten verbazingwekkende afmetingen kregen door ze 'liefde' te geven en door gunsten te vragen aan de elfen en kabouter die daar woonden.

NIET DOOD GAAN IN HET ALMAAR RATIONALISEREN

Goethe hield van tuinieren. Hoogzomer in de velden: Pan slaapt en Goethe zit in de schaduw van zijn zelfgeplante eiken verkoeling te zoeken in zijn hof.' schreef Eckermann eerbiedig.

ten stoel. Een omgeving van comfort tast het denken aan, brengt je in een behaaglijke passieve toestand. Werkzaam zijn is de eerste bestemming. Happen naar lucht stilt de honger niet. Als ik een mens leer kennen vraag ik altijd eerst: waar houdt hij zich mee bezig? En hoe, en in welke volgorde? Het gaat niet om roem verwerven of gunst, maar om de daden. Daarin ontloopt iemand zich en verwerft beheersing over zijn wezen. Dingen hoeften voor Goethe niet af te zijn, het ging om het doen, om inzicht te verwerven in het geheel en zinnelijk plezier te beleven aan de gegeven mogelijkheden, een geniale aflietant te zijn. Hij waarschuwt niet dood te gaan in het almaar rationaliseren'. Zoals collega-dichter Friedrich Schiller: 'die tobde zich voortdurend af over filosofische ideeën, die niets opleverden. Moest alles reflecteren en kon niet instinctmatig werken. Het voortdurend bezig zijn met de onsterfelijkheidsidee' vond hij niets; 'Dat is iets voor voorname lieden en dames die niets te doen hebben.'

ALLEN BESTUDEREN IS NIET VOLDOENDE

Goethes grote nieuwsgierigheid naar zijn omgeving leidde ertoe dat hij zich ook als wetenschapper ontwikkelde, zonder dat dit zijn poëzie weersprak. Zijn grootste wetenschappelijke werk zijn Kleurenleer, een veelzijdig boekwerk over de psychische werking van het levende licht. Met onderbrekingen werkte hij er veertig jaar aan. Met Faust geldt dit als een van zijn hoofdwerken. Maar zoveel roem als hij oogstte met zijn literaire werk, zoveel hoort incasseerde hij voor de Farbenlehre.

Kleur zag hij als de essentie van het leven, en met zijn omvangrijke werk probeerde hij te bewijzen dat kleuren niet zoals bij Newton verstilde groot-

heden zijn, maar zich integendeel zeer flexibel, beweeglijk en veranderlijk gedragen, net als levende wezens. En dat al deze verschijnselen in een voortdurende wisselwerking staan met onze waarneming. Dat bijvoorbeeld het oog in een eentonige omgeving, als het zich verveelt, kleuren gaat creëren.

Door, fel tegen Newton van leer te trekken, streek hij recht in tegen de haren van de toonaangevende wetenschappers, die Newton heilig hadden verklaard. Goethe hield vol. 'De Farbenlehre is zo oud als de wereld; die kan op de lange duur niet genegeerd worden of ontkend. Het probleem is: je moet hem beleven. Alleen bestuderen is niet voldoende. Daarom is hij niet populair. Het vergt veel tijd en moeite om er volledig vertrouwd mee te raken.'

Goethes ideeën waren gestoeld op vele experimenten en uitvoerige waarnemingen, maar ze stonden ook in een traditie. De oude Indiërs, Chinezen, Egyptenaren en Grieken onderkenden al de psychische werking van kleuren en bedreven kleurtherapie. Via de Romein Cato en de Italiaan Leonardo da Vinci pakte Goethe een heel oude draad op.

WAT JE ZIET DAT BEN JE ZELF

Goethe begon als Newton-volger, pas rond zijn 35ste begon hij Newtons stelling te betwijfelen dat wit licht alle kleuren bevat, en dat kleuren een eenduidig produkt zijn van dat wit. Goethe bedacht een andere invalshoek: kleuren ontstaan op de grens van licht en donker. Hij dacht met opzet proeven uit met zo min mogelijk instrumenten, want met een instrumentarium leg je de natuur op de pijnbank. Je moest het licht niet kwelen door het via een smalle straal door een prisma te leiden. Wat de natuur uit zichzelf, zonder dwang prijsgeeft, moest het onderzoeksgedebied blijven.

Vol raadsels, zelfs bij lichte dag, laat de natuur haar raadsels niet verdringen. En wat zij wilde dat uw wezen nimmer zag, kunt gij met geen schroef of hefboom dwingen. (Uit: Faust)

Het duurde tot een halve eeuw na Goethes dood voor er medestanders opdoken: Nietzsche, Schopenhauer en niet te vergeten Rudolf Steiner. Steiners navolgers, de antroposofen, houden al bijna een eeuw Goethes kleurenleer levend. Zij en steeds meer anderen zagen wel in dat als je de natuur als onbezield grondstof beschouwt, je ook jezelf tekort doet en uiteindelijk verziekt. Wie zich los denkt van zijn lichaam en zijn zinnen, maakt een fundamentele fout.

Het duurde nog tot 1916 voordat na de filosofie ook de natuurkunde volgde en Einstein de saaië en overzichtrijke wetenschap op stelten zette met zijn relativiteitstheorie. Sindsdien zijn er zeer velen geweest die de waarde van het persoonlijke herstelden, zoals Capra met de Tao of Physics, Zukav met zijn Woe-Li Meesters, Rupert Sheldrake en James Lovelock. Allemaal vinden ze bij Goethe en bij oosterse denkers het idee terug van het 'schouwen': wakker, maar met diepe betrokkenheid en respect waarnemen.

Wat je ziet, dat ben je zelf.
Was nicht das Auge sonnenhaft, die Sonne könnte es nie erblicken. Lag nicht in uns des gottes eigene Kraft, wie könnt uns göttlich erszücken? (Faust)

FAUST ALS EEN SOORT JAN KLAASSEN

Het onuitsprekelijke raadsel van het leven noemde Goethe 'het demonische'. Hoe hoger de mens staat, hoe beïnvloedbaarder hij wordt voor de demon, 'je moet er altijd attent op zijn dat de wil niet wordt misleid.' Soms leidt dat ertoe dat je je dient los te losmaken van een verkeerde overtuiging. Dit vereist een grote vrijheid van geest,

'het is net zoiets als je losmaken van een meisje dat je ontrouw is maar op wie je verliefd bent.' Goethe had het vaak over het demonische, in de oude Griekse betekenis van een vage, onpersoonlijke macht, ten goede of ten kwade. Het Nieuwe Testament was het eerste boek dat aan het woord 'demon' een kwade macht verbond die in mensen kan varen. Demonisch was volgens Goethe 'dat waar je verstand niet bij kan, maar waar je aan onderworpen bent; alles wat je onmogelijk kunt beredeneren, maar in je zit'. Grote persoonlijkheden hebben vaak een sterke demonische geladenheid en het zit ook in dingen. Een grandioos werk kan volgens Goethe alleen door een grandioos karakter worden gewrocht. Ongeacht of het moreel goed of slecht is, zo gauw je er kennis van neemt, vormt het je, of je wil of niet. Musici als Paganini en Mozart, staatslieden als Napoleon, zij allen hadden iets demonisch.

Bovenal uit het demonische zich in Goethes grootste schepping: de Faust. Een echte mythe, waarin elk zijn leven en lot op eigen wijze kan aanvoelen. Vol alchemie, gisting en beweging, is het het bonte leven in zijn volle verscheidenheid.

des mensen leven is gelijk dit lied. Wel heeft het een begin en einde, maar een geheel is het toch niet.

Het Faustverhaal is oorspronkelijk een legende van een duivelsbezweerder en wonderdoener uit het zestiende eeuwse Duitsland. In Goethes tijd zag je Faust als een soort Jan Klaassen in het poppentheater. Engelse toneelgroepen brachten Faust in Duitsland op de planken, in de versie van Christopher Marlowe. Bij Marlowe is Faust een onverbiddelijk verdoemde die zijn ziel aan de duivel verparst. De duivel sleept Faust aan het eind met veel rook en getier ter helle.

DAAR WONEN ACH! TWEE ZIELEN IN MIJN BORST

In Goethes versie verandert Faust in een ernstige, oprecht zoekende, verwijfelde figuur. Zijn bestaan is strijd: 'alle kracht dringt zich naar voren in de omgeving en drukt zich al werkend en levend uit. Daar tegenin dringt aan alle kanten de wereldstroom op en sleurt ons mee. De mens die deze innerlijke storm en uiterlijke strijd overwint, kan zich bevrijden van het geweld dat alle levens bindt' En daarna ben je in het Nirwana.

Maar voordat dit wordt bereikt, heeft Faust een lange strijd te strijden. Hij koerstert een diep verlangen naar een hemelse gestelijke staat.

Kon ik maar in eenwig avondrood steeds met de zon meeliegen.

De zon listet onder te gaan. In werkelijkheid blijft ie stralen. Zo is het ook met de menselijke geest na de dood!

Het duo Faust-Mephistopheles is de moderne mens, waarvan de ene steeds het hoogstaande nastreeft en de andere valt voor plat vermaak.

Daar zat ik vaak in diep gepeins alleen...

Daar wonen ach! twee zielen in mijn borst

En de ene wil van de andere zich scheiden

Want de ene omklemt met hete liefde dorst de wereld, waar zij haar woning wil bouwen.

De ander schudt met ontembare vaart het stof van zich af, en smacht naar hoger sferen!

EET MOES. GEBRUIK GEEN SPECERIJ

Faust, de geleerde, komt om in boeiendheid maar is nog steeds chronisch ontevreden. 'Met veelvuldig chronisch ontevreden. Zolang het niet uit de eigen ziele welt, vindt gij geen lufenis.' Tijdens zijn magische experimenten roept hij geesten op, krachten die hem eigenlijk te boven gaan. De

aardgeest, waarschuwt hem:

Waar is die ziel die ons nu riep? Die in zichzelf een nieuwe wereld schiep? En zich sterk genoeg waande om ons goden te evenaren? U ziet dat deel van mij dat u begriipt, niet mij!

Dan verschijnt Mephistopheles, een afgezant van de Boze, die belooft Faust zijn jeugd terug te geven en met vernieuwd elan de aarde te proeven in al haar rijkdom. Hij moet dan wel eerst een contract ondertekenen met zijn eigen bloed. In een opwelling gehoorzaamt Faust en juicht de nieuwe levenskracht toe als de 'schimmen uit mijn jeugd'. Maar hij twijfelt wel over het waanzinnige tempo van Mephisto's reis. Mephisto gniffelt:

Hem heeft het lot een geest gegeven, die onbetuigd voorwaarts rent.

Door opgewonden waan gedreven, de vreugden dezer aard misken!

Ik sleep hem door het wilde leven, langs duizend onbeduidendheden.

Met onverzadiglijk verlangen, aanschouwt hij spijs en drank.

Maar of hij lacht dan schreit, ze ontwijken als hij grijpt! Geen lufenis die hem beïdt!

Als Faust tegensputtet, zegt Mephistopheles:

Nu vriend, spreekt uw gezond verstand. Als u inderhaast verjongd wil wezen, doe ik u een natuurlijk middel aan de hand. Maar het staat in een gans ander boek te lezen. Goed, gij kunt het zonder geld, arts of toverkunst bezitten. Begeef u maar subiet naar t veld, om daar te hakken en te spitten.

Houd u van hersenarbeid vrij. Eet moes. Gebruik geen specerij. Laat wijn noch sterke drank het gezonde maal verpesten.

Leef met het vee als vee, en acht u niet te goed, om de akker die ge maait, ook zelf te mesten. Dat is de beste medicijn, die u weer achttien jaar doet zijn.

Faust jammert dat hij niet is geschapen om een spade te hanteren. Zijn zit-

Lang verwacht,
eindelijk verschenen:
**Klankschalen
en hun
therapeutische
toepassingen**

Anneke Huyser

Binkey Kok Publications

Hofstede De Weide Hoek
Meenteweg 2-3
7971 RZ Havelte
Telefoon (0521) 591603
Fax (0521) 591925

LOTUS BLOOM

Een winkel die u verrast met:
• boeddhistisch en hinduïstisch
rituele voorwerpen
• boeddha's - kristallen
• klankschalen - sieraden
• symbolen - textiel
• meubelen - boeken enz.
Door eigen import veel unica's

Dé spirituele kadowinkel
Eig. Florina Verwey
Kruisstraat 4, Diever Dr.
tel. 0521 591650

Voor groothandel en uitgeverij:
Binkey Kok Oriëntal Arts bv
Havelte - tel. 0521 591603

Edelsteencentrum

"De Krater"

het enige edelsteencentrum
van Nederland voor
edelsteentherapie, workshops,
cursussen, spirituele adviezen,
verkoop van mineralen,
edelstenen en sieraden.
Openingstijden van dinsdag
tot en met zondag van
10.00 tot 17.00 uur.

**Als u meer wilt weten,
kunt u bij ons informatie
aanvragen!**

Adres: Oosterwoldseweg 33,
8421 RR Oldeberkoop.

Telefoon: **0516-451333**
Fax: **0516-451087**

GOETHE

vlees zit hem in de weg. Het hele stuk is één strijd met dit 'kwade zelf' van Faustus. Mephistopheles is cynisch, gewetenloos en verslaafd aan genot zonder ooit echt te genieten, voor Goethe hét symbool van de gevallen mens.

DE MENSELJKE GEEST KAN NIET ZONDER DROOMBEELDEN

Wie schetst onze verbazing als Faust uiteindelijk de dans ontspringt? Hier treedt een ongebreidelde optimisme aan de dag over de menselijke mogelijkheden. Nooit of te nimmer is alles voor eeuwig verloren. Wie vastberaden blijft tot het eind, wint. Fausts trotseren van kwade machten doet denken aan oude Indiase verhalen, waarin helden door zelfbeheersing krachten verwerven die hun de boze geesten doet overwinnen.

Het verhaal roept de vraag op, wat voor soort godsdienst Goethe eigenlijk zelf was toegedaan. 'Mijn god', zei hij tegen Eckermann, 'is er een die allereerst de wereld een geweldige productieve kracht heeft meegegeven. Al realiseert zich maar een miljoenste deel van die oerkracht, dan nog wemelt de wereld van schepsels, ongeacht oorlog, pest, water en brand.'

Als Faust wordt gevraagd of hij in God gelooft, geeft hij antwoord voor Goethe.

'Geen mens toch smaakt des hemels nectar ooit onvernemen. 't Is alles onvolkomen. Wie durft het vragen, te zeggen: ik geloof aan God. Ge moogt het de wijze of den priester vragen. Hun antwoord klinkt als louter spot, de vragen in 't gezicht geslagen'.

Tegelijk zegt hij: 'Iedereen is in dit leven al dood als hij zijn hoop niet op een ander leven stelt. De menselijke geest kan niet zonder droombeelden en fantasieën en dat is het beste bewijs dat de geest onsterfelijk is.

Zijn kringloopdenken brengt hem

dichtbij reïncarnatie:

*Hoe alles hier naar eenheid streeft.
Hoe het ene in het andere werkt en leeft.
Hoe reiken alle hemelkrachten elkaar de gouden emmers toe. Hoe wapperen hun vleugelscharen in het op en neergaan nimmer moe. Hoe ze afgestegen uit de hemelen met zegeningen zonder tal, de gowen der aard doorwemelen.*

*Harmonisch golven door het heelaal.
(Faust)*

Duidelijker nog wordt dit als hij Faust laat zeggen: *Geboorte en graf een eeuwige zee, een wisselend streven van gloeiend leven' en 'Alles wat we doen en tijden, vermaagt het leven in zijn loop.'*

'De vuurkoets voor de ziel daalt neer', zegt hij verderop, als hij zinspeelt op de dood die hem komt halen. Zoals in het hindoe-epos de *Mahabharata* de god Indra in zijn vurige strijdswagen afdaalt uit de hemelen om de oude koning Yudhishthira mee te nemen.

Zijn romans eindigen bijna allemaal blijmoedig. Helene, een van zijn laatste verhalen, eindigt met een zich uitleveren aan de zonnige oppervlakten van de aarde en de elementen, als een nieuw soort onsterfelijkheid. En in Faust II, verschenen kort na zijn eigen dood, lezen we duidelijk Goethes visie op het einde:

Alles vergänglich is nur ein Gleichnis

Das Unzulängliche, hier wird's Ereignis

Das Unbeschreibliche, Hier ist es getan;

Das Ewig-Weibliche zieht uns hinan.

(Al het vergankelijke beeldt slechts een schijn,

Het falende, wankel, hier wordt het Zijn,

Het onaanschouwelijke, hier wordt het feit;

Het eeuwig-vrouwelijke opwaarts ons leidt.)

NEURO EMOTIONELE INTEGRATIE®

Neuro Emotionele Integratie® richt zich op de oorzaak en motivatie van gedrag en het loslaten van emotionele blokkades en belemmerende overtuigingen. NEI® stelt je in staat tot het verkrijgen van meer zelfvertrouwen, betere (prive-) relaties, motivatie van binnenuit en meer vitaliteit. Streef je dit ook na voor jezelf en/of je cliënten, neem dan deel aan onze opleiding tot NEI®-practitioner. Bel voor informatie over de methode, de opleidingen en therapeuten:

Infolijn Vitaliteitskunde 024 352 35 52

Op 9 september en 21 oktober zijn onze info-consult avonden. Interactieve lezingen, waarbij iedere deelnemer een persoonlijk NEI®-consult ontvangt. Je kunt zo heel praktisch ervaren wat NEI® voor jou kan betekenen.

In november heb je weer de kans deel te nemen aan ons jaarlijks ervaringsseminar: Wie ben je echt! Dit baanbrekende seminar geeft je het inzicht van je leven!!!

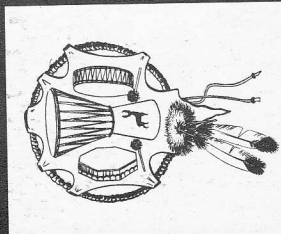
MIDG
vitaliteits ideeën in actie

"De meest snelle, inzichtgevend, eerlijke en effectieve methode om tot persoonlijke heling en bewustwording te komen"

TROMMELS & PERCUSSIE Workshops trommelbouw

- djembe's
- handtrommels
- sjamanendrums
- doundoun's

verkoop & reparaties
Auris tel. 030 6962514

OORKAARSEN

- Bij:
- doofheid
 - oorsuizen
 - verstopte oren
 - oorpijn
 - hoofdpijn
 - verkoudheid
 - bijholten
 - ontstekingen

Tevens Healing & Reading Praktijk

Voor folder en advies:
Auris tel. 030 6962514

GOETHE

KLEURENLEER-PROEVEN OM ZELF TE DOEN

Goethes experimenten met licht zijn tot op de dag van vandaag herhaalbaar. Iedereen kan voor zichzelf ervaren wat Goethe bedoelt met kleuren die tevoorschijn komen op de drempel van het duister, en waarom sommige kleuren 'warm', 'koud' of 'mysterieus' heten. Goethe moedigde mensen ook aan zijn proeven na te volgen. Een paar, om het te proberen.

LICHT REAGEERT OP ONS

1 Steek spiritus aan op een lepel en houd het blauwe, doorzichtige licht dat ontstaat tegen het nachtelijk duister. De vlam zal ervan oplichten. Houdt het vervolgens tegen het schijnsel van een lamp. Het blauw zal bijna wegvallen.

Conclusie: dit soort diepe blauwe kleur ontstaat tegen een achtergrond van donker. Zoals het "hemelsblauw" ontstaat dankzij

het inktzwarte heelal erachter. Het licht reageert op de omstandigheden, het is een levend iets dat ook op ons reageert.

KLEURVERSCHILLEN EN GVOEELS

2 Rijd op een zonnige dag naar de Westerbuwing in Oosterbeek.

Bij het terras van deze uitspanning vind je een reeks kijkglazen in verschillende kleuren. Kijk en ervaar het prachtige uitzicht op de rivier en de landerijen door

rood, groen en geel. Ervaar de gevoelens die deze kleurverschillen oproepen.

ROOD DUURT KORTER

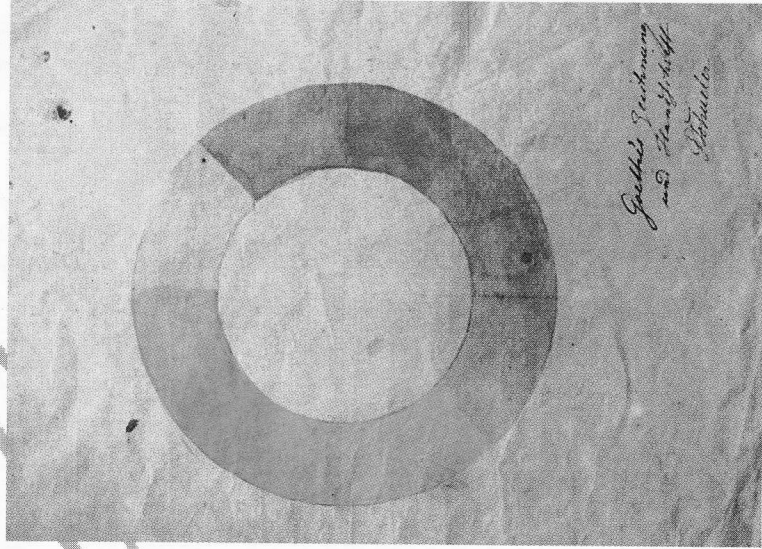
3 Proef voor minimaal 5 mensen. Zet 2 mensen in een rode, 2 in een blauwe kamer, ieder gedurende eenzelfde periode. Laat ze er dan uit en vraag ze de tijd te schatten. De mensen in de rode kamer zullen denken dat het korter was, die in de blauwe langer. Conclusie: kleur beïnvloedt ons tijdsbesef.

GEEL EN BLAUW KOMEN EERST

4 Steek tegen het vallen van de avond een kaars aan op een wit vel papier en zet er een even hoog stokje naast. Het stokje moet tussen de brandende kaars en het raam staan. Richting het raam werpt het stokje een gele schaduw, richting de kaars een blauwe. Conclusie: op de drempel van de schemer verschijnen geel en blauw het eerst.

Goethes kleurenleer wordt elke dag praktisch

gebruikt door woningrichters en kunstenaars; schilders kunnen er zo mee aan de slag en veel van wat men op kunstacademies ondervijst over primaire en complementaire kleuren, is te danken aan Goethe.

Goethes Farbenlehre
und Handbuch
der Farben.